

Bedrijfsvoering op 20 hoogproductieve melkveebedrijven (3)

R. Meijer, Tj. Boxem en B. Subnel (PR)

Dit is het laatste artikel van een serie van drie waarin de resultaten staan van een enquête die is uitgevoerd op 20 zeer hoogproductieve melkveebedrijven. In de voorgaande artikelen is reeds ingegaan op algemene bedrijfsgegevens en is de voeding uitvoerig besproken. In dit artikel wordt ingegaan op de fokkerij, de gezondheid en vruchtbaarheid van de veestapel en op de perspectieven van de veehouders.

Fokkerij

Voor het behalen van een zeer hoog produktieniveau is een goede erfelijke aanleg van de veestapel een eerste vereiste. Volgens de veehouders draagt de fokkerij voor 40% bij aan het gerealiseerde hoge produktieniveau, terwijl de overige 60% wordt toegeschreven aan de voeding. De Inet van de veestapel was op deze bedrijven gemiddeld f 190, variërend van f 70 tot f 270, terwijl het gemiddelde van de Nederlandse veestapel op melkbasis op f 108 lag. Er was geen duidelijke relatie tussen Inet en produktieniveau van de veestapel aanwezig. Het fokbeleid was gemiddeld in gelijke mate op Inet en exterieur gericht met als uitschieters bedrijven waar het fokbeleid voor 90% op Inet is gericht en bedrijven die 100% op exterieur fokken. Van de exterieurkenmerken werd de meeste aandacht gegeven aan uier (44%) en benen en klauwen (33%). Ten aanzien van vet- en eiwitgehalte werd op de meeste bedrijven gefokt op een hoger eiwitgehalte bij een gelijkblijvend vetgehalte.

De stierkeuze werd op alle bedrijven door de veehouders zelf bepaald. Vijf veehouders gebruikten ter ondersteuning het stieradviesprogramma (SAP). Op 90% van de bedrijven wordt de laatste jaren gebruik gemaakt van importsper-

ma. Op het moment van de enquête (april-mei '94) werd op de meeste bedrijven geïnsemineerd met sperma van Nederlandse stieren waarvan Delta Cleitus Jabot, Etazon Laudia Lexus en Skalsumer Sunny Boy het meest werden gebruikt.

Ziekten en aandoeningen

Tussen de bedrijven was een grote variatie in het voorkomen van ziekten en aandoeningen bij de koeien. In tabel 1 staat een overzicht van de meest voorkomende ziekten en aandoeningen.

Uiergezondheid

Gemiddeld kreeg 17% van de gemiddeld aanwezige dieren te maken met uierontsteking ondanks veel preventieve maatregelen. Op 90% van de bedrijven werd bij alle koeien gebruik gemaakt van droogzetpreparaten en op 75% van de bedrijven werd dippen of sprayen na het melken toegepast. Op 50% van de bedrijven werden de koeien niet voorgestraald voor het melken. Op acht bedrijven was het percentage dieren met mastitis hoger dan 20%. Een aantal bedrijven had in de achterliggende jaren langdurig problemen gehad met uierontsteking. Afhankelijk van de oorzaak werden soms ingrijpende maatregelen

Tabel 1 Overzicht meest voorkomende ziekten en aandoeningen (% van gemiddeld aanwezige dieren)

	Gemiddeld	Minimum	Maximum
Mastitis	17	0	43
Melkziekte ¹⁾	27	0	60
Slepende Melkziekte	6	0	18
Onregelmatig tochtig	12	2	27
Nageboorte	12	4	27
Witvuilen	15	4	36

¹⁾ Percentage van de tweedekalfs- en oudere koeien

len getroffen om het probleem aan te pakken. Dit liep uiteen van aanpassing van de melkmachine, ventilatie of ligboxen tot het overstappen naar drie keer daags melken. Opvallend was dat het percentage dieren met mastitis op de bedrijven die drie keer daags molken gemiddeld ca. 10% was ten opzichte van 21% op de bedrijven die twee keer daags molken.

Stofwisselingsaandoeningen

Ter voorkoming van stofwisselingsaandoeningen werden veel preventieve behandelingen uitgevoerd. Zo maakte 75% van de bedrijven gebruik van een Ca/Mg-oplossing ter voorkoming van melkziekte die in de meeste gevallen werd toegediend in de melkader. Op 17 van de 20 bedrijven werd veelvuldig gebruik gemaakt van propyleenglycol ter voorkoming van slepende melkziekte. Het percentage melkziektegevallen was in verhouding vrij hoog: ca. 27% van de tweedekalfsen oudere dieren. Slepende melkziekte kwam op deze bedrijven weinig voor: slechts 6% van de veestapel had met deze stofwisselingsstoornis te maken. Dit lage percentage heeft ongetwijfeld te maken met het veelvuldig gebruik van propyleenglycol ter voorkoming van slepende melkziekte.

Onregelmatige tocht, nageboorte en witvuilen

Het percentage dieren met een onregelmatige

tocht varieerde van 2 tot 27% en bedroeg gemiddeld 12%. Het percentage dieren dat aan de nageboorte bleef staan was gemiddeld eveneens 12%. Dit percentage lag op vijf bedrijven hoger dan 15%. In het verlengde daarvan was het percentage witvuilers, dat voor een groot gedeelte samenhangt met aan de nageboorte blijven staan, ook zeer hoog op deze bedrijven.

Klauwaandoeningen

Op de bedrijven werd veel aandacht besteed aan preventieve klauwverzorging. Gemiddeld werden de koeien twee keer per jaar preventief bekapt en gingen ze zes keer per jaar door een voetbad. Ondanks deze ruime aandacht voor preventieve klauwverzorging kwamen klauwaandoeningen op deze bedrijven regelmatig voor. Met name de zeer besmettelijke klauwaandoening "ziekte van Mortelaro" (Italiaanse stinkpoot) kwam veelvuldig voor: gemiddeld had bijna 20% van de veestapel te maken met deze aandoening. Daarnaast had gemiddeld ca. 23% van de veestapel te maken met tussenklauwontsteking, stinkpoot of een zoolzweer.

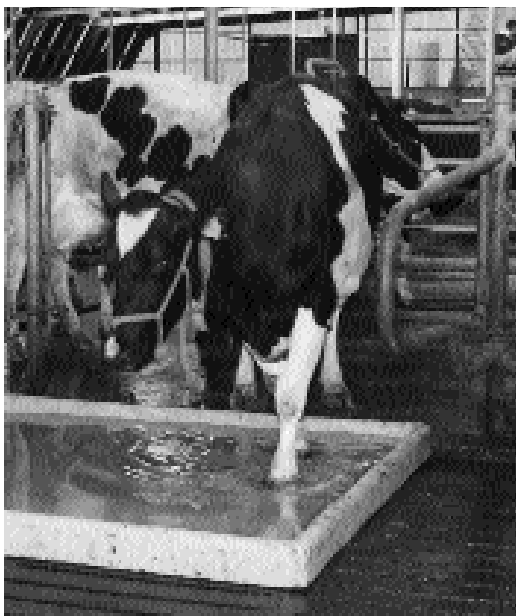
Tijdens de bedrijfsbezoeken werd geconstateerd dat er op sommige bedrijven nogal wat koeien voorkwamen met dikke hakken.

Vruchtbaarheid

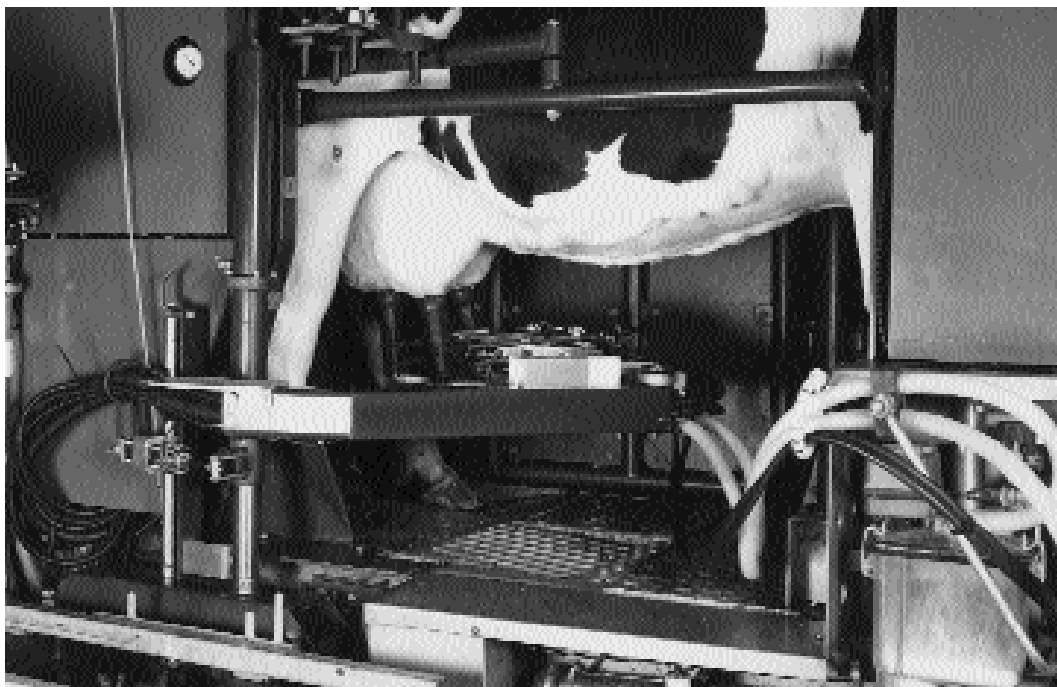
Het tijdstip na afkalven waarop werd begonnen met insemineren vertoonde tussen de bedrijven een grote variatie. Gemiddeld werd op 65 dagen na afkalven begonnen met insemineren van de koeien. Bijna de helft van de bedrijven maakte daarbij onderscheid tussen laagproductieve en hoogproductieve dieren. Op deze bedrijven werd gemiddeld 60 dagen na afkalven begonnen met insemineren van de laagproductieve dieren en ca. 20 dagen later met insemineren van de hoogproductieve dieren. Het aantal inseminaties per dracht was gemiddeld 1,9 variërend van 1,3 tot 2,6. De gemiddelde tussenkalftijd bedroeg 403 dagen variërend van 382 tot 425 dagen. De meeste veehouders gaven aan dat het streven naar een tussenkalftijd van 365 dagen bij hun niet de hoogste prioriteit had.

Toekomstperspectief

De verwachting die de veehouders hebben ten aanzien van het produktieniveau van hun veestapel liep nogal uiteen. Negen veehouders verwachtten dat het produktieniveau van hun veestapel in de toekomst nog verder omhoog kan of zelfs moet. Daarbij geven zes van de negen vee-



De koeien van de geënuquêteerde bedrijven gaan gemiddeld zes keer per jaar door een voetbad.



Een aantal veehouders denkt dat bij het gebruik van een melkrobot de aandacht voor de koeien verslapt.

houders als belangrijkste argument het verbeteren van de mineralenbalans aan. Opvallend is dat de overige 11 veehouders, die te kennen hebben gegeven dat het produktieniveau van hun veestapel niet verder omhoog hoeft, hiervoor hetzelfde argument gebruiken.

Op de zeven bedrijven waar een mineralenboekhouding werd bijgehouden waren de overschotten aan stikstof, fosfor en kalium gemiddeld vrij groot. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze bedrijven vrij intensief waren met ruim 17 ton melk/ha.

Het terugdringen van de mineralenoverschotten in de toekomst denken veel veehouders te bereiken door het verlagen van de kunstmestgift in combinatie met een nog betere benutting van de drijfmest. Ook de aankoop van grond werd als te nemen maatregel veelvuldig genoemd.

Ten aanzien van de aanschaf van een melkrobot waren de meeste veehouders erg terughoudend. Ze gaven aan dat ze plezier hebben in het melken en dit het liefst zelf blijven doen. Men is bang dat bij het gebruik van een melkrobot de aandacht voor de koeien verslapt. Daarnaast werden ook het nog niet praktijkrijp zijn van de melkrobot en de hoge kostprijs als argument aangehaald. Op langere termijn (ca. 10 jaar) ziet bijna de helft

van de veehouders wel mogelijkheden voor een goedwerkende melkrobot op hun bedrijf.

Samengevat

In het algemeen was op deze zeer hoogproductieve bedrijven een veestapel aanwezig met een genetische aanleg voor melkproductie die op basis van Inet bijna het dubbele was van het landelijk gemiddelde.

Het percentage dieren met ziekten en/of aandoeningen was sterk verschillend tussen de bedrijven.

Opvallend was dat het percentage dieren met mastitis op de bedrijven die drie keer daags melken aanzienlijk lager was dan op de bedrijven die twee keer daags melken. Stofwisselingsaandoeningen probeerde men in belangrijke mate te voorkomen door preventieve behandelingen. Aan klauwverzorging werd in het algemeen ruime aandacht geschonken. Toch bleek het op sommige bedrijven moeilijk te zijn om klauwaandoeningen buiten de deur te houden of tot een minimum te beperken. De tussenkalftijd op deze bedrijven bedroeg gemiddeld 403 dagen waarbij opgemerkt dient te worden dat de veehouders dit niet direct als een probleem zagen. Ten aanzien van de toekomstverwachting gaven de

meeste veehouders te kennen dat de mineralenproblematiek hen zorgen baart. Gezien hun gemiddeld intensieve bedrijfsvoering noemde het merendeel van de veehouders de aankoop van grond als een mogelijke oplossing. De meningen waren nogal verdeeld over de bijdrage van een eventuele stijging van het produktieniveau voor het oplossen van de mineralenproblematiek.

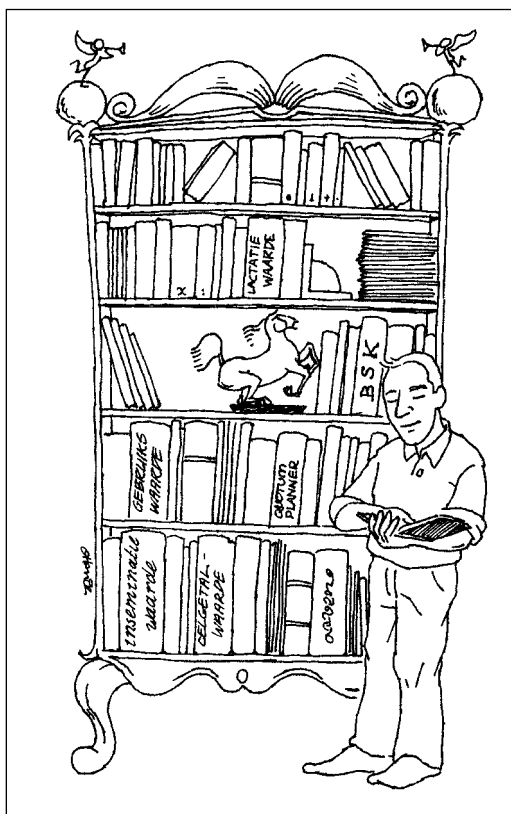
Slotbeschouwing

Doel van deze enquête was om naast technische informatie ook inzicht te krijgen in enkele economische kengetallen op melkveebedrijven met een zeer hoog produktieniveau.

In technische zin is gebleken dat de bedrijfsvoering op deze groep bedrijven met een zeer hoog produktieniveau gemiddeld niet duidelijk afwijkend was van het normaal gangbare. Koeien met een goede genetische aanleg voor melkproductie en uitstekend ruwvoer vormen ook op deze bedrijven de basis voor het hoge produktieniveau. Daarnaast wordt er door deze topmelkers zeer veel zorg en aandacht besteed aan de voeding en de verzorging van hun vee. Daarbij maken ze veelvuldig gebruik van preventieve hulpmiddelen ter voorkoming van ziekten en aandoeningen.

Door het ontbreken van een bedrijfseconomische boekhouding op de meeste bedrijven en het daardoor niet beschikbaar zijn van economische kengetallen heeft de enquête niet in alle opzichten aan zijn doel beantwoord. Het zou dan ook beslist de moeite waard zijn om op een groep zeer hoogproductieve bedrijven gedurende een aantal jaren een nauwkeurige registratie bij te

houden van zowel technische als bedrijfseconomische gegevens.



Voor toekomstig onderzoek zijn nauwkeurige geregistreerde technische- en bedrijfseconomische gegevens van hoog productieve bedrijven zeer welkom.